

Вісник МЕТОДИСТА

Інформаційно - методичний вісник, №10 (11), жовтень, 2014р.

Методична Пектораль

Практика слухачів курсів підвищення
кваліфікації вчителів світової
літератури при ХМОШПО

Вивчення світової літератури: подолання стереотипів

У сучасному світі особливо актуальною постає проблема вивчення світового мистецтва (і літератури зокрема), оскільки ця необхідність зумовлена насамперед сучасними інтеграційними процесами, які відбуваються в економічній, політичній, соціальній, культурній сферах нашого життя. Представлення нової генерації митців світової літератури XX-XXI століття, вирішення чи то усвідомлення проблем та ідей, народжених новим часом, сприйняття нових художніх образів вимагають оновлення методичних стратегій викладання літератури XX-XXI століття.

Предмет "Світова література" пройшов складний шлях, починаючи з народження до сьогоднішніх днів. Він виник на базі колишньої російської літератури і відповідно викладання його починало здійснюватися за старими стандартами. Але поступово предмет починає позбуватися колишніх стереотипів і виходить на новий рівень розвитку.

Багато зусиль і клопіткої праці доклали науковці для того, щоб світова література як предмет мала чітку методологію, мету, завдання, щоб вона зайняла повноцінне місце серед інших предметів у школі.

Література здатна допомогти людині самовдосконалитися, самоствердитися, само реалізуватися в житті - через красу, естетичні переживання, духовне збагачення. Не випадково М.Горький на першому з'їзді радянських письменників назвав її людинознавством. У художньому творі зображені робота душі, людські характери. І щоразу читач начебто приміряє їх на себе, набуваючи при цьому духовного досвіду. Книжка-то великий учитель.

Гіподинамія сучасного життя, надзвичайно широкий інформаційний простір стали серйозними конкурентами шкільного уроку. Інформація вчителя і шкільний підручник - далеко не єдині і часто не найкращі та не найцікавіші джерела інформації. А відтак і школа перестає бути цікавою, втрачає престиж. Як повернути школяра обличчям до школи? Як зацікавити уроком? Як сформувати за роки навчання в школі громадянина, здатного критично мислити, читати і оцінювати прочитане? Адже здатність до критичного мислення зараз є надзвичайно важливим моментом у становленні особистості. Лише інтерес до роботи може бути стимулом до науково-пізнавальної діяльності школяра.

Світова література в школі як навчальний предмет з одного боку є системою планомірного тематичного впливу на духовність учнів під керівництвом вчителя, а з іншого - визначає собою ядро синтетичної гуманітарної освіти, створює можливість реальної взаємодоповнюваності дисциплін у процесі навчання. І аж ніяк не можна говорити те, що світова література заважає вчити предмети, які потрібно складати при вступі до вищих навчальних закладів.

Сучасна парадигма методів, прийомів, форм урочної роботи доволі широка. Кожен педагог має можливість вибрати те, що йому до вподоби, те, що логічно вписується в структуру його уроку. Практика доводить: чим ширша палітра форм і методів урочної роботи, тим урок результативніший, ефективніший.

Сьогодні можна стверджувати, що пошуки методологічних підходів до вивчення світової літератури, незважаючи на різноманітність поглядів, в основному зводилися до двох основних позицій. Прихильники традиційного підходу стверджували, що художній твір у шкільному курсі світової літератури повинен вивчатися як "підручник життя", змінюючи тільки марксистсько-ленінські принципи на демократичніші й актуальніші з погляду сьогодення духовні цінності. Прихильники естетичної концепції, навпаки, заперечуючи тезу про те, що літературі нібито можна і треба навчити, вважали: художній твір на шкільному занятті перш за все слід вивчати як мистецтво слова. "Будь-яка шкільна дисципліна, а особливо гуманітарна, повинна мати насамперед виховну спрямованість. Але слід зауважити, що моральні настанови літератури в руках того, хто нею користується: чи то учень, чи вчитель, чи літературознавець. Література завжди дає змогу зробити власний вибір, у ній ніколи не буває "єдиноправильної" відповіді. А є варіативність підходів і трактувань. І те, що пропонує вчитель, завжди - лише одне з можливих. Кожна людина має право на власну думку, на своє бачення тієї чи іншої проблеми. У випадку вчитель - учень, перший повинен допомогти скерувати думку другого в правильне русло, причому не нав'язуючи своїх переконань. Вчитель дає тільки основи, а учень продовжує навчатися самотужки.

Найперша і найважливіша основа світової літератури як навчального предмету-її науково-педагогічний фундамент. Школа має виконувати насамперед виховне, духовно-формуюче завдання, і лише потім - завдання наукової підготовки до професіоналізації. Цим вона суттєво відрізняється від вузу. Школа має дати учневі позитивну життєву настанову.

Процес вивчення, дослідження світової літератури, пошуків методичних стратегій інваріантів урочної роботи не зупинився, він іде повним ходом і набирає сил. Свідченням того є науково-методичні пошуки вчителів світової літератури Красилівщини.

Н.ГЛУЩУК, завідувач райметодкабінету Управління освіти, молоді та спорту
Красилівської РДА.

скарбничка мудрості

*«Особистість
формується в
результаті засвоєння
життєвого досвіду!*

Д.Водзінський.

*«Радість успіху – це
могутня емоційна
сила, від якої
залежить бажання
дитини бути
хорошою»*

В.Сухомлинський.

*Вогонь зацікавлення
в очах дітей горить
лише тоді, коли вони
його бачать в очах
учителя»*

*Тільки живий
приклад виховує
дитину, а не слова,
нехай найкращі, але
не підкріплені ділом»*

А.Макаренко.

*«Віддай дитині
крапельку себе, за те
душа наповнюється
світлом»*

Л.Костенко.

*«Треба йти вгору, все
вперед, з життям, яке
ніколи не зупиниться»*

Е.Золя.

Сучасний урок світової літератури. Яким я його бачу

(Своїми думками діляться вчителі світової літератури Красилівського району)

Література - це вікно у світ. Художня культура людини складається під впливом не лише шкільних уроків літератури. Але беззаперечним є і той факт, що шкільне викладання літератури здійснює вирішальний вплив на становлення і розвиток художніх інтересів і здібностей у дитячому, підлітковому та юнацькому віці. "І якщо уроки літератури виявляються малоефективними, то причина частіше всього криється у тому, що викладання вступає у суперечності з природою літератури та читацькою діяльністю, що втрачається розуміння сутності і завдань предмета". Тому вчитель повинен чітко усвідомлювати, що на уроках української та світової літератури ми готуємо не письменників і літературознавців, а читачів, які повинні навчитися розмірковувати відносно прочитаного художнього твору і висловлювати свої думки, спираючись на певний читацький досвід і певну шкільну систему знань із літературознавства.

Однак, щоб учень зміг стати насправді талановитим читачем, він повинен постійно, під вдумливим керівництвом учителя, збагачувати свій життєвий та читацький досвід. У свою чергу збагачення читацького досвіду відбувається у процесі цілеспрямованого формування в учнів бажання читати, розвитку їх художньо-образного мислення, потреб і вмінь емоційного відгуку на прочитане.

Важливо, що вчителі інстинктивно віддають перевагу саме виховній спрямованості літератури. Бо вони відчувають об'єктивну потребу вплинути на моральний стан тих, хто сьогодні за партою.

Найбільш мислячі викладачі та педагоги шукають і знаходять евристичні орієнтири в різних сучасних філософських системах Заходу, особливо ж таких, як персоналізм, філософська антропологія. Згідно з ними освіта має формувати не людину, що знає, пам'ятає і відтворює, а людину, що знає, відчуває і творить. Представники персоналізму оголошують вищою цінністю саму людину, її духовність. Мовою нашої педагогіки це називається "особистісно-зорієнтована модель навчання", за якою учень бачиться як "головна педагогічна цінність". Раніше кінцева мета шкільного виховання визначалася тріадою "знання, вміння, навички". Тепер, відповідно до постулатів персоналістичної філософії, увагу педагогів привертають такі монументальні цінності, як екстеріоризація особистості (виявленість у суспільстві), інтеріоризація (духовний і творчий саморозвиток) і трансценденція (персональна зорієнтованість на вищі духовні цінності, реалізація свого «Я»).

СИНЮК В.А., учитель-методист, учитель світової літератури Антонінської ЗОШ.

Сучасний урок літератури є співтворчістю вчителя й учня, діяльність яких ґрунтується на взаємодії й діалозі, що забезпечує найбільшу сприйнятливості і відкритість до впливу один на одного. Тому справжня суть роботи з розвитку творчої особистості учня полягає в організації життя дитини, де однією з важливих функцій є стимулювання позитивної мотивації кожного учня в процесі організації різних видів діяльності.

Виходячи з цього, моделлю такої роботи має стати: «Творчість. Лідерство. Компетентність. Успіх».

Творча діяльність, як правило, «починається із проблеми або запитання, із подиву, здивування, із суперечності». Усвідомлення суперечностей викликає проблемні ситуації, у результаті яких формується проблема. Тому одним із найбільш частіше використовуваних підходів для створення творчого завдання є створення парадоксальної ситуації. Парадоксальність ситуації формується шляхом спеціального провокування, яке викликають суперечності.

Отже, головними завданнями сучасних вчителів (викладачів) літератури є і заохочення до читання, і установка на осмислення прочитаного, і вміння полемізувати за прочитаним твором, і вміння аналізувати твір як мистецьке явище.

УКРАЇНЕЦЬ Н.О., учитель Антонінської ЗОШ.

Одне з найважливіших завдань вчителя світової літератури – це допомогти учням зрозуміти, що література – це не просто текст, який треба прочитати, а це спосіб життя, спосіб мислення, спосіб відношення до світу. Література – це мистецтво, яке допомагає нам краще зрозуміти себе і світ навколо нас.

Найважливішим завданням вчителя світової літератури є допомогти учням зрозуміти, що література – це не просто текст, який треба прочитати, а це спосіб життя, спосіб мислення, спосіб відношення до світу. Література – це мистецтво, яке допомагає нам краще зрозуміти себе і світ навколо нас.

Ефективним засобом навчання є використання різних методів і прийомів, які допомагають учням краще зрозуміти літературу і її значення в нашому житті.

ШЕВЧУК Н.В., учитель світової літератури Кошелівської ЗОШ.

Наш предмет – світова література – давно увійшов у важливий період свого становлення. І його статус постійно підвищується. Олімпіади, конкурси, державна підсумкова атестація, ЗНО. І щоб не говорили скептики, він надзвичайно важливий і потрібний. Бо світова література – це не лише вікно у світ, це засіб зіставлення різних систем цінностей і формування таким чином власної системи цінностей дитини. Адже сьогодні ми є свідками того, що відбувається своєрідний ціннісно-смісловий реверс свідомості, коли все раніше заборонене стало доступним, заповітне оголошується банальним, те, що засуджувалось, одержало рекламну підтримку, аномальне набуло оригінальності. Багато людей зневірилися в ідеалах. Майже всі проблеми вирішують гроші, життя окремої людини нічого не варте. Ситуація критична, і саме вона впливає на всі верстви населення та на молодь зокрема. Саме предмет «Світова література» покликаний гуманізувати освітнє середовище.

Тим, хто тягнеться до нього, він допомагає розвивати образне мислення, здатність до естетичних переживань, формує систему цінностей, засновану на таких поняттях, як краса і гармонія. Цей предмет відповідає курсу нашої країни на забезпечення просування до європейського співтовариства, підготовці нашої молоді до життя в справді демократичному суспільстві. А уроки літератури здатні заповнити «культурний вакуум» школярів. І хоча вивчення цього чутливого до краси і гармонії курсу потребує належного середовища, атмосфери піднесення, впевненості у завтрашньому дні, поваги до особистості, світова література демонструє неабияку живучість і ефективність. І нехай хтось надумав вилучити літературу зі школи – здичавіємо. Адже урок світової літератури виконує завдання своєрідного навчально-соціального гуманітарного проекту, результативність якого визначатиме саме життя.

Д.СЕМЕНЮК, учитель Лагодинської ЗОШ.

Сучасний урок світової літератури. Яким я його бачу

(Своїми думками діляться вчителі світової літератури Красилівського району)

Надто швидко зараз рухається час. І щоб бути сучасним, рухатися в ногу з часом, вчитель має багато працювати, ретельно готуватися до уроку. Соціальне замовлення сучасного етапу розбудови нашої держави - це особистість, здатна творчо засвоювати знання. Це, у свою чергу, від нас, вчителів, вимагає нових методів навчання, нестандартних форм виховання, індивідуального

Уроки мають захоплювати учнів, пробуджувати в них інтерес та мотивацію, навчати самостійному мисленню та діям. Ефективність і сила впливу на емоції і свідомість учнів значною мірою залежить від умінь та стилю роботи конкретного вчителя.

Сьогодні нам дуже важливо знаходити такі форми, методи та прийоми, які б активізували розумову діяльність учнів, спонукали їх мислити самостійно. Помітно, як збуджує увагу дітей незвична постановка завдання – розвивати природні нахили дітей.

Однак, одразу постало питання: як це зробити? Давно знаю, ще із шкільних років, що найцікавішим для кожної людини є те, що вона сама зробила, оскільки власноруч зроблене – це її частка. Матеріал, отриманий не в готовому вигляді, а збудований у процесі власних пошуків, і запам'ятовується краще.

Передусім це стосується тематики уроків. Учням набридає з уроку в урок, з класу в клас чути на уроках: судження, висміювання, викриття, уславлення тощо. Тему уроку слід формулювати просто, дохідливо, інтригуючи: «Черт вас возьми, степи, як ви хороши!» (М.Гоголь «Тарас Бульба»), «Ці дорослі – такі дивні люди» («Зображення людства у філософській казці А. де Сент-Екзюпері «Маленький принц»), «Красиве і потворне в «Соборі Паризької Богоматері» Віктора Гюго.

Переглянула я своє становлення і до монологу, стала активніше залучати учнів до проведення та творення уроку. Адже кожному з них приємніше бути консультантом, асистентом, екскурсоводом, ніж просто відповідати. Так ми, наприклад, при вивченні В.Скотта розглянули широку панораму життя середньовічної Англії, а діти самі «побудували» п'єсу. Учні самі розподілилися: тут були декоратори, сценаристи, редактори, режисери, актори.

Під час вивчення літератури творчість учня може проявитися в різних видах діяльності: словесній, музичній, театралізованій, образотворчій. Ми практикували, складали вірші (рубай, навіть спробували сонети), готували прозові твори (оповідання, казки, байки), співали пісні, брали участь в інсценізаціях (М.Гоголь «Вечори на хуторі біля Диканьки»), ілюстрували книги («Казки народів світу»), складали кросворди, ребуси, шаради. Завдяки цьому учень вчиться імпровізувати, фантазувати, експериментувати, зіставляти вигаданих і реальних людей.

У процесі викладання світової літератури я широко використовую метод художнього читання. Серед його прийомів чимало таких, які застосовуються і під час викладання рідної літератури, зокрема, читання індивідуальне (вголос, про себе, під музику, коментоване, читання в особах, перерване, повторне, вибіркоче, виразне, читання напам'ять тощо). Але більшої ваги у процесі викладання світової літератури набуває коментоване читання.

Засвоєння теоретико-літературних понять – одне з найважливіших завдань уроку. У процесі засвоєння цих понять під час вивчення художнього твору відбувається розвиток творчих здібностей учнів, що потребує систематизації навчального матеріалу. Тому тут можна запропонувати апробовану методичну систему засвоєння теоретико-літературних понять та зразки різноманітних творчих завдань для 5-8 класів.

Література – предмет, який якнайкраще дає змогу дбати про розвиток інтелектуально - творчого потенціалу учнів. У них стають гнучкішими розумові здібності, відточуються почуття. Знання такого учня-не мертвий капітал, а крила для набору висоти.

Ю.ІСРАФІЛОВА, учитель Закриницької ЗОШ.

Коли я знову повернулася до викладання світової літератури, мені захотілося спробувати дещо по-іншому вибудувати парадигму уроку. Вона могла б звучати, приміром, так: «Чому? Як? Навіщо?» замість традиційного: «Тема...Ідея...Мета...»

Не секрет, що не завжди дітям цікаво слухати сухі історичні факти, що здебільшого, вчитель або попередньо визначений учень викладає у монотонній розповідній формі.

Натомість заволодіти увагою класу можна відразу і надовго, поставивши такі проблемні запитання: «Чому у автора виникло бажання написати твір саме з такою назвою, адже назва-це візитка твору?» Чому в основу твору автор поклав саме цей сюжет і для втілення свого літературного задуму обрав саме цей літературний жанр? Чому для читача тієї історичної доби актуальним було саме це питання та чому для нас, представників іншого історичного періоду, цей твір цікавий та актуальний?

Аналізуючи, наприклад, творчість Мольєра, зокрема, його комедію «Міщанин-шляхтич», на початку вивчення твору було б доцільно поставити таке запитання: «Чому саме міщанство як соціальний прошарок стає предметом уваги Мольєра?»

Щоб дати відповідь на це запитання, слід згадати, що Мольєр жив і творив у досить складний період Франції. То був час довготривалих внутрішніх чвар і важких воєн, що потрясли державу, руйнуючи її економіку і погіршуючи становище народу; то був період зростання могутності абсолютистської монархії, символом якої став «король-сонце» Людовік XIV, який остаточно розгромив анархічне феодалне дворянство. Диктуючи свою ідеологію суспільству, абсолютизм використовував усі можливі засоби, а особливо - літературу і мистецтво. Поступово учні роблять висновок, що поети втрачають право на вільну творчість. До того ж, тогочасні теоретики класицизму вимагають від них дотримання строгих канонів і норм, що теж обмежує свободу автора.

Але одночасно зростає народний рух, який сприяє посиленню демократизму творців мистецтва і літератури, у тому числі і Мольєра.

Ось саме тому Мольєр привертає увагу до буржуазії, яка, незважаючи на свою неосвіченість і кумедність, є найбільш демократичним прошарком тогочасного суспільства, і згодом переможе у революції 1789 року.

Будучи вихідцем із буржуазних кіл, письменник з дитинства бачив міщан та аристократів «різного сорту», крім того, роки блукань по Європі значно збагатили цей «список».

Герой комедії «Міщанин-шляхтич» пан Журден – це типовий образ тогочасного буржуа. На жаль, заможна буржуазія часто-густо помилялася у виборі цінностей, орієнтувалася на хибні авторитети. Бажання міщанина Журдена пробитися до «пристойного товариства» аристократів за будь-яку ціну обурює Мольєра, викликає у нього неповагу і сміх. Журден у своїй примсі іде далеко: засліплений удаваною дружбаю з графом-шахраєм Дорантом, який спритно видурює у нього гроші, Журден з презирством ставиться до міщан, до власної дружини, до всієї сім'ї і навіть до самого себе. У гонитві за аристократичним «титолом» Журден втрачає крихти здорового глузду. Якщо простакуватий Журден своїми думками та вчинками створює комічне враження, то високородні Дорант і Дорімена огидні Мольєрові.

Великий комедіограф бачив у буржуазії майбутнє Франції, але чим швидше буржуа зрозуміють огидність свого плазування перед титулами, тим краще для них.

Робота над попередніми питаннями приводить до висновку: «Що насправді краще: здоровий глузд чи хворобливий аристократизм?» Але це вже питання іншого уроку.

Шановні колеги, сміливіше застосовуйте проблемний підхід у вивченні світової літератури і пам'ятайте: «Сміх – це лакмусовий папірець для виявлення хибних авторитетів і пріоритетів, вакцина, що зміцнює природний імунітет, панацея від усіх соціальних хвороб.»

С.ЗАХАРЧУК, учитель Красилівської ЗОШ №4.

Сучасний урок світової літератури. Яким я його бачу

(Своїми думками діляться вчителі світової літератури Красилівського району)

Навчати літератури – це не тільки давати певну суму загальних біографічних знань про авторів, героїв і відомостей з теорії літератури, а й дати належний рівень морально-естетичного розвитку, мистецтва, культури мовлення та поведінки легко, проте ефективно.

Тому постає питання, як же ефективно навчати учнів, щоб досягти поставлених завдань?

Важливого значення в процесі вивчення світової літератури набуває потреба використання комп'ютерної техніки. Адже використання комп'ютера на уроці дозволяє зробити процес навчання мобільним, строго диференційованим та індивідуальним.

Поеднуючи в собі можливості телевізора, відеомагнітофона, книги, калькулятора, будучи універсальною іграшкою, здатною імітувати інші іграшки і самі різні ігри, сучасний комп'ютер разом з тим є для дитини рівноправним партнером, здатним дуже тонко реагувати на його дії і запити. З іншого боку, цей метод навчання є досить привабливим і для вчителів: допомагає їм краще оцінити здібності і знання дитини, зрозуміти його, спонукає шукати нові, нетрадиційні форми і методи навчання.

ІКТ мають здатність «відгукуватися» на дії учня і вчителя; «вступати» з ними в діалог, що і становить головну особливість методик комп'ютерного навчання; оптимальне поєднання індивідуальної та групової роботи; підтримання в учня стану психологічного комфорту при спілкуванні з комп'ютером; необмежене навчання: зміст, його інтерпретації і додаток скільки завгодно великі.

Комп'ютер може використовуватися на всіх етапах: як при підготовці уроку, так і в процесі навчання: При поясненні (введення) нового матеріалу, закріпленні, повторенні, контролі.

Тому майбутнє у викладанні світової літератури повинно бути якомога тісніше пов'язане з розвитком та вдосконаленням інноваційних технологій. А кінцева мета курсу «Світова література» полягає в удосконаленні самого учня.

В.МУЛЯР, учитель Волицької ЗОШ.

Звичайно, сьогодні неможливо наполягати на думці, що книжка і читання, як колись, залишаються єдиним засобом одержання інформації і єдиним способом самопізнання особистості. Застосування медіатехнологій на уроці літератури – додатковий потужний засіб, який має спрямовувати учнів на зацікавлення художнім твором, а учителю допомагати впливати на розвиток інтересу школярів до вивчення світової літератури. Комп'ютер став активним співучасником уроку, який допомагає знаходити та добирати важливу інформацію, яка має бути достовірною, доступною для сприйняття учнів певного шкільного віку, цікавою. На уроках використовую комп'ютерні навчальні програми, ілюстративний наочний матеріал (портрети, фотоматеріали, репродукції картин до теми, музичний супровід, схеми, таблиці, біографічні відомості про письменників, варіанти перекладу). На етапі аналізу художнього твору пропонуємо учням переглянути фрагменти художніх фільмів, вистав, мультимедійних фільмів з метою виявлення власної оцінки прочитаного.

Цікавими для учнів є «телеуроки». Наприклад, за повістю Марка Твена «Пригоди Тома Сойера». Пропонуємо уявити такий собі День повісті на телебаченні. Але учні не будуть пасивними глядачами. Дві команди змагатимуться за звання кращих знавців твору, покажуть вміння аргументувати свої судження. Традиційну структуру уроку замінено «переглядом» телепрограм.

Популярності набули електронні бібліотеки. Використання таких бібліотек має переваги перед традиційними. Але електронна версія на уроці має доповнювати паперову книгу, а не замінити її. Вважаю, що використання медіатехнологій на уроці літератури може допомогти залучити сучасних учнів до читання.

Сучасний урок світової літератури – енциклопедія загальнолюдських цінностей. Тут відбувається духовне очищення від бруду, який, на жаль, часто несуть мас-медіа.

Н.МАРТИНЮК, учитель Кульчинківської ЗОШ.

«Я хочу навчити своїх учнів мислити. Щоб про все у них була власна думка», - саме таку мету ставить перед собою героїня фільму «Іронія долі» - вчителька російської мови та літератури Надя. То що ж головніше – «дати знання» чи «навчити мислити»? Переконана, що вчительська позиція героїні фільму сьогодні сприймається надзвичайно сучасно.

Головним своїм завданням вбачаю формування уважного читача з добре розвинутими творчими, розумовими, пізнавальними здібностями. Розвиток творчих здібностей школярів вважаю однією з найактуальніших проблем сьогодення. Розвиваючи нахили й задатки дітей, ми виховуємо в них здатність критично аналізувати й об'єктивно оцінювати різні явища і факти, спонукаємо до творчих пошуків і надбань, до оригінального розв'язання проблем.

Уроки світової літератури дають безмежний простір для творчої роботи вчителя та учнів. На уроках літератури передбачаю розв'язання різноманітних творчих завдань, спрямовую учнів на пошукові види робіт: усне малювання, «мозковий штурм», створення асоціативних ланцюжків, гранування, удосконалення усного і писемного мовлення школярів. Особливо розвивають творче мислення учнів різноманітні види самостійної роботи літературознавчого характеру: відгуки, рецензії, складання конспектів, планів, тез.

Використання елементів дискусії дають можливість учням висловити точку зору з приводу порушених проблем, сприяють розвитку розумових здібностей учнів, їхньому вмінню аналізувати, узагальнювати, робити власні висновки.

Групові завдання, що отримують учні до уроку спонукають їх до пошукової діяльності, використання додаткової літератури, довідників.

Розвитку логічного, самостійного і творчого мислення школярів сприяють різноманітні форми перевірки отриманих знань: кросворди, пізнавальні та рольові ігри, літературні вікторини та конкурси, тестування, літературні диктанти.

Усю свою діяльність спрямовую на формування творчої особистості. Вважаю, якщо ми виховуємо особистість, яка здатна не тільки до наукового і творчого пізнання, але й готова повноцінно реалізувати себе, незважаючи на життєві негаразди, ми відродимо інтелектуальний потенціал країни, від якого залежить майбутнє нашої держави.

О.МОРОЗ, учитель Заслучненської ЗОШ.

Світова література — це сходи до пізнання духовної скарбниці людства. Завдяки світовій літературі наша українська культура, яка тисячами ниток пов'язана із всесвітньо-мандрівними сюжетами, вічними образами, типологією течій, напрямів, постає перед школярем у широкому аспекті розвитку людства.

Тому зміст предмету світової літератури має бути цікавим учням. Хоча в них є багато інших інтересів (телебачення, Інтернет, спорт тощо), але за допомогою творів світової літератури ми маємо дарувати дітям знання, необхідні для їхнього зростання, входження в сучасний світ.

Сьогодні учитель літератури поставлений в умови, коли змушений бути дослідником, винахідником нових ракурсів вивчення, творцем оригінальних творчих завдань, на які немає відповіді ні на одному сайті. Проте не потрібно боятися змін! Подорож у світ самопізнання завжди допомагає людині усвідомити власні недоліки, які вона досі помічала тільки в інших. Кожному з нас необхідно прагнути стати кращим, добрішим, бо від цього залежить, чи буде світ, у якому ми живемо, більш гуманним і надійним. У цьому нам завжди допоможуть твори В. Шекспіра, Дж. Байрона, О. Пушкіна, Л.Толстого, Ф. Шіллера та інших письменників, які ведуть за собою у царину літератури.

Л.НАДОЛИНСЬКА, учитель Росоловецької ЗОШ.

Стратегія оновлення сучасного уроку в контексті нових методичних позицій

“Судьба всегда свою играет роль”

Урок — устный литературоведческий журнал по книге Марии Тилло «Лирика», К., Издательский Дом Дмитрия Бурого, 2006.

Цели урока: усовершенствовать навыки проведения идейно-художественного анализа произведения, развивать исследовательские и коммуникативные навыки, воспитывать компетентного читателя, усовершенствовать навыки выразительного чтения и актерского мастерства, ознакомить учащихся с творчеством Марии Тилло, определить особенности ее творчества.

Тип урока: урок внеклассного чтения, урок изучения нового материала, урок литературоведческое исследование.

Оборудование урока:

портрет поэтессы

сборник произведений

альманах «Памяти Марии Тилло»

аудиоальбом «Аве, Мария»

Памятка «Как выразительно прочитать художественный текст»

(см. Юлія Жулай, урок-майстерня неможливий без співпраці учителя з учнями. Всесвітня література №6, 2009 р. с 44.)

«Схема аналізу поетичного твору» (там же, с. 45)

фотовиставка

Опережающие задания по подготовке к уроку:

Работа исследовательских групп:

1. **Теоретики** — определить тематическое разнообразие поэзии;

2. **Языковеды** — проанализировать языковую структуру поэтических текстов;

3. **Рецепиенты** — проследить литературные параллели творчества Тилло;

4. **Литературоведы** — проанализировать образную структуру поэтического наследия Тилло;

5. **Критики** — проанализировать опубликованные критические статьи о поэзии М.Тилло;

6. **Актеры-чтецы** — прочитать, импровизировать стихотворения М.Тилло, стихотворения, посвященные памяти М.Тилло.

Ход урока

1. Установочно-мотивационный этап.

Введение учащихся в тему.

Учитель: У меня в руках изумительная по силе Духа и поэтического выражения книга «Лирика». Мария Тилло, Киев, Издательский Дом Дмитрия Бурого, 2006г.)

Весна потерялась. Зима белой пылью

Накрыла пространство. Кругом мертвый лед.

Снег падает вниз, словно птица без крыльев.

И холод рукою за тело берет (...)

А хочется радости, теплой и ласковой

Загадочно неповторимой страны,

Блестящей живыми и свежими красками,

Как хочется счастья и света весны!

Это последнее стихотворение, из опубликованных в этом сборнике. Оно написано 23.03.06 года.

1. Постановка цели и задач урока.

Учитель: На сегодняшнем уроке мы приобщимся к творчеству ЧЕЛОВЕКА большого мужества и ПОЭТА гениального таланта.

Наш урок — не просто учебное занятие, а скорее всего импровизация — устный литературоведческий журнал «Судьба всегда свою играет роль», листая страницы которого мы пройдем с поэтессой по ее трудному жизненному пути, откроем для себя поэтический мир Марии Тилло.

Музыкальная пауза. И.Бах — Ш.Гуно «Ave Maria»

II. Содержательно-поисковый этап.

3. Актуализация опорных знаний.

— Поэтесса о жизни писала «Странно — красивая птица Жизнь». Красивая и емкая метафора. А нужна ли птице-жизни поэзия?

— Какими женскими именами представлена история мировой культуры? (Сафо, Леся Украинка, Лина Костенко, Марина Цветаева, Анна Ахматова и др.)

4. Изучение новой темы

Учитель: В списке перечисленных имен должно быть имя Мария Тилло.

Портрет Марии Тилло. Глубокими и мудрыми глазами смотрит на мир ПОЭТ. Жизнью ей было отмерено всего 28! Но каких! Это были годы постоянной борьбы за «красивую птицу жизнь». Каждая ее строчка — это проявление таланта - тонкого по мировоззрению и глубокого по выражению.

Каждая группа исследователей сегодня подарит М.Тилло цветок — символ признания ее таланта.

Старый добрый друг профессор Семен Дмитриевич Абрамович прислал этот сборник. Меня шокировала его статья «...Умирующий и беззащитный сад, объятых ужасом предчувствия растений...» Это рассказ о Машеньке, Маше, Марии, Марии Дмитриевне...

Она родилась в 1977 году в городе Коростышеве Житомирской области. Вместе с семьей жила в Каменец-Подольске, где отец преподавал в пединституте. В этом городе пошла в школу. Потом и до конца своих дней жила, училась, работала в Черновцах. Классный руководитель Маши Лариса Аксененко вспоминала, что она всегда была душой коллектива, всегда приветливая и улыбающаяся. Она страстно любила слово: философское, глубокое, метафорическое.

Долго и тяжело Маша Абрамович болела. Первые признаки болезни замечены, когда ей было 14, а прожила она всего 28. Любовь к жизни сделала ее мужественной и сильной. В своих воспоминаниях отец писал о том, как она любила песню «Орленок». Этим орленком была она сама.

Наталья Витвицкая вспоминала о том, как она впервые встретилась с Марией Дмитриевной — преподавателем университета. «Маша зашла в аудиторию и первым делом провела инструктаж: — Ребята, - сказала она, - я больна, так что не удивляйтесь, если я вдруг упаду на пол и начну биться в конвульсиях. У меня бывают припадки, студенты обычно очень этого пугаются».

Так она говорила о своей болезни посторонним людям. Помню, мне даже показалось, что она шутит, да и тон ее был действительно шутлив».

Мария Тилло закончила филфак, аспирантуру Черновицкого Национального Университета, защитила кандидатскую диссертацию. Преподавала украинский язык, культурологию, религиоведение. Была автором и соавтором нескольких известных в Украине учебников.

Часто печаталась как поэт в местных газетах и альманахах. Автор поэтических сборников «Я» (1998), «Alter Ego» (1999), «Терция» (2005). Несмотря на болезнь провела несколько поэтических вечеров. Не стало Марии Тилло на Троицу, в июне 2006 года.

10-11 апреля 2008 года на стене дома, где жила поэтесса (г. Черновцы, ул. Украинская, 27) была торжественно открыта мемориальная доска. А поэтический клуб «Експромт», который организовала Мария Тилло в Черновицком торгово-экономическом институте, где работала последнее время, функционирует сегодня.

Она часто говорила, что счастлива, она умела радоваться жизни. Ценила этот мучительный дар, трепетно относилась к своим стихам.

Веселой поступью по кривизне дорог

Шагает жизнь, не чувствуя асфальт,

Сбивает в кровь свои босые ноги

И понимает: нет пути назад.

А впереди горит звезда Надежды:

В ее костре сгорает страх и боль.

Не впереди, не сзади — где-то между —

Судьба всегда свою играет роль. 05.09.05

Вот такая судьба, а теперь вместе полистаем страницы нашего литературоведческого журнала «Судьба всегда свою играет роль»

Музыкальная пауза С. Рахманинов «Вокализ»

«Прожить жизнь полную жизни»

Чтение «актерами» поэзии Марии Тилло. Например, «Голубая черепаха» (с.20), «Маленькая волна» (с.18), «Время» (с.40), «Птички

пятна на небе — против ветра» (с.64), «Нехотя хочешь жить...» (с.66), «Мы шли по лестнице небес...» (с.82), «Зима» (с.118), «Пжималь» (с. 158), «Черный человек» (с. 176) «Весна потерялась...» (с.177) и другие.

Марии Тилло мы подарим бутон красной розы как символ прекрасной жизни.

Музыкальная пауза Э. Григ «Утро»

«Как хочется счастья и света весны»

Теоретики.

Исследовательское задание: определить тематическое разнообразие поэзии.

Вывод: Поэзия Марии Тилло довольно разнообразна по тематике: философская лирика — самый широкий пласт тилловской поэзии. («Кровавая звезда», «Карусель», «Спевающий шепот вянувшей листвы», «Церковный хор» и др.), пейзажная лирика («Рассвет», «Береза раскинула ветви...» «Сцепилась осень и зима...», «Прими в мечту частицу сна...»). В ее поэзии мало места интимным чувствам и совершенно нет места политике.

Обращает на себя внимание стихотворения в прозе «Маленькая волна» (создано, когда Марии было 10 лет), «Попутчик», «Я на войне» и др.

Мы подарим Марии Тилло нежные незабудки, никто и никогда не забудет ее.

Музыкальная пауза Л.Бетховен Соната №23 «Апассионата»

«Мы шли по лестнице небес»

Рецепиенты.

Исследовательское задание: проследить литературные параллели творчества Марии Тилло.

Вывод: Лирика Марии Тилло глубоко впитала в себя лучшие традиции мировой классики. Ее поэтический мир довольно близок поэтической системе И.Бродского, что понятно, ведь диссертация Марии Дмитриевны посвящена именно Бродскому. Философское начало довольно близко русской поэзии «серебряного века» (В.Иванов, А.Ахматова, Ксения Некрасова, А.Блок, А. Белый и др.). Ей близко новаторство футуристов («На землю звезды опускаются, словно крошки», «Вселенная спит, положив на лапу с клешнями звезд огромное ухо...» и др.).

Ее поэзия органически вписывается в русло медитативной русской лирики Ф.Тютчева, А.Фета, С.Есенина. Их интересовали четыре вещи: Бог, природа, любовь, искусство. Есенинская фраза «Все мы, все мы в этом мире тленны...» прослеживается подспудно во многих стихотворениях М.Тилло. А стихотворение «Черный человек» сохранило даже есенинское название.

Мы подарим Марии Тилло орхидею, загадочную и нежную, как сама поэтесса.

Музыкальная пауза Ф.Шопен Прелюдия №20 «До минор» «Жизнь — это вечность»

Литературоведы.

Исследовательское задание: проанализировать образную структуру поэтического наследия М.Тилло.

Вывод: Мария Тилло поэтесса — довольно тонкого мироощущения. Тамара Севернюк довольно точно определила силу таланта начинающей поэтессы: «Я увидела, что Бог положил свой перст на эту голову».

Мария Тилло постоянно жила на грани двух миров. Это определило и тематическую структуру стихотворений. Частые употребления слова «смерть», бесконечная радость жизни. Кстати, жизнь в поэтическом лице М. Тилло доминирует над смертью и количественно и тематически. Во многих поэзиях рассуждается о смысле жизни, о назначении человека и Бога. А в поэзии ранних лет доминирует авторское «Я». Зрелая поэзия тяготеет к архетипным символам (огонь, тьма, солнце, свет, ночь).

Можно говорить о небесном голосе в поэзии Марии Тилло.

Стихотворения Тилло просты и современны, в каждом из них мы чувствуем её саму. М. Тилло создает незабываемые образы, достигает эстетического совершенства.

Мы подарим Марии Тилло полевые цветы васильки — нежно-голубые, как само начало жизни.

«Почерка струящаяся вязь всё спорит с тем, что нить оборвалась...»

Языковеды.

Исследовательское задание: проанализировать языковую структуру поэтических текстов.

Вывод: В лирике Марии Тилло доминантным языковым средством

является метафора. Её метафоры неожиданны, яркие, глубокие по философскому содержанию:

«Маленькая волна проснулась, когда солнце посылало своих первых вестников на землю! Поэтессе было всего 10 лет!), «несётся ребёнок на облаке смерти», «И зажигается она ярко-красной не той, охмелевшей, разбитой, кровавой землёй», «раскиданные ветром облака», «Небо падает вниз»

Употребление эпитетов делает описываемую картину более яркой «ёмкой», белоснежный аромат», «старяющиеся зубы», страстная мольба, «робкой дугой», «ледяной костёр», чёрные звёзды», белая ночь» и другие.

Сравнения употребляются редко, но весьма кстати:

Зреет рассвет, словно колос в поле

Мы дарим Марии Тилло осенние хризантемы.

Музыкальная пауза Т. Альбиони «Adagio»

«Ты служила добру и свету»...

Критики.

Исследовательское задание: проанализировать опубликованные критические статьи о поэзии Марии Тилло.

Вывод. Имеющиеся у нас исследования помещены в альманахах «Науково-поетичні читання пам'яті Марії Тилло». Випуск 1,2 К.,2007, 2008р.р.

Обращают на себя внимание исследование Галины Якушевой «Слишком много счастья — это скучно, слишком много счастья — это страшно...» (Автор отмечает метафоричность и мелодичность поэзии М. Тилло, лейтмотивы её поэзии), Татьяны Пахарева «Небесный топос в поэзии Марии Тилло» (Автор детально анализирует «космическую» тему в поэзии, говорит о её нежности), Семена Цидельковского «Трагическое эго Марии Тилло; Семена Абрамовича «Стихотворение М.Тилло «Ренессанс» нам лирическая интерпретация эпохи», Юлии Пацереюк «Архетипні символи в поезії Марії Тилло» (Автор на материале украиноязычной лирики говорит о символике тилловской поэзии) и другие.

Мы подарим Марии Тилло лилии.

III. Адаптивно — преобразовательный этап

5.Закрепление изученного на уроке

Учитель:

Перевёрнута последняя страница нашего литературоведческого журнала.

«Имя накрывает зелёный мох

С меткой «Забвень»: капает ввысь

Странно-красивая птица Жизнь»

Составьте сенкан (пятистрочное нерифмованное стихотворение из 11 слов) на тему «Мария Тилло».

1. Имя существительное (тема)
2. Два прилагательных (какова она)
3. Три глагола (что она делает)
4. Фраза-вывод из четырех слов
5. Имя существительное (синоним темы)

Например:

Талант

Нежная и сильная.

Верит, борется, побеждает.

Служила добру и свету.

Гениальность

IV. Системно-обобщающий этап.

6. Систематизация и обобщение изученного

Учитель:

Ты прошла, пролилась светоносным дождем,

Ты растаяла ранней звездой.

Словно пар от земли в золотой оком,

Уплыла в нездешний покой.

Семен Абрамович

Ответьте, пожалуйста, на мой последний вопрос:

- Чем интересно вам новое поэтическое имя «Мария Тилло»?

7. Домашнее задание

Написать сочинение — эссе по теме одной из страниц журнала:

1. Прожить жизнь полную жизни
2. Как хочется счастья и света весны
3. Мы шли по лестнице небес
4. Жизнь — это вечность
5. Почерка струящаяся вязь всё спорит с тем, что нить оборвалась
6. Ты служила добру и свету.

В.СИНЮК, учитель Антонинської ЗОШ.

Художнє втілення ідеї гуманізму в романі Ч. Діккенса «Пригоди Олівера Твіста». Співчуття письменника до принижених і знедолених, передусім дітей. Соціальна дієвість творів Діккенса

Мета: розкрити гуманістичний пафос творчості Ч. Діккенса, показати її соціальну дієвість, допомогти учням усвідомити ідейно-художні особливості роману «Пригоди Олівера Твіста»; дослідити взаємозв'язок твору англійського письменника з сучасністю; розвивати навички характеристики літературних героїв, конструювання розгорнутих відповідей на питання, збору та трансформування інформації; виховувати милосердя, готовність прийти на допомогу тим, хто потребує її.

ХІД УРОКУ

*Ця людина дивовижно опанувала
складне мистецтво любові до людей*

О.М. Горький

I. Мотивація навчальної діяльності

Слово вчителя

Доброго дня, діти, доброго дня, шановні гості. Ми з учнями 10-б класу раді вітати вас у кабінеті світової літератури. Учні цього класу навчаються за профілем іноземної філології, тому світову літературу вивчають поглиблено. Із задоволенням іду на кожен урок в цей клас, тому що не тільки бачу результат своєї учительської праці, а й щоразу навчаюсь від дітей щирості, безпосередності, умінню радіти життю.

Сьогодні ми запрошуємо вас на урок, тема якого:

«Художнє втілення ідеї гуманізму в романі Ч. Діккенса «Пригоди Олівера Твіста». Співчуття письменника до принижених і знедолених, передусім дітей. Соціальна дієвість творів Діккенса.»

*У нашій раї на землі
Нічого кращого немає,
Як тая мати молода*

З своїм дитяточком малим...

Так писав наш великий співвітчизник Тарас Григорович Шевченко. Цю ж думку стверджували пензлем геніальні митці живопису Леонардо да Вінчі («Мадонна Літта»), Рафаель Санті «Сикстинська мадонна»

Широко розкритими очима дитя споглядає світ, зручно вмотивованість в найнадійніших в світі материнських руках, відчуючи опору, надію і ласку.

Головному ж героєві роману Чарльза Діккенса «Пригоди Олівера Твіста» поталанило в житті набагато менше. Його матінка, тільки-но народивши хлопчика, «похитала головою і протягла руки до дитини... Вона пристрасно притиснулася холодними, блідими вустами до його лоба, провела рукою по обличчю, дико озирнулася навкруги, стрепенулася, відкинулася назад... і померла». Немовля залишилося сам-на-сам з жорстоким, байдужим світом робітного будинку. І все ж доля посміхнулася Оліверові. Попри все він вижив.

Оголошення мети і завдань уроку

Отож, на сьогоднішньому уроці ми будемо намагатися розкрити гуманістичний пафос творчості Ч. Діккенса на прикладі його роману «Пригоди Олівера Твіста». Ми переконаємося в соціальній дієвості творчості цього письменника. Але головне завдання, яке я ставлю перед вами на сьогоднішньому уроці-навчитися співчувати приниженим і знедоленим, бути готовим прийти на допомогу тим, хто її потребує.

III. Сприйняття та засвоєння навчального матеріалу

1. Повідомлення учнів

Учень 1

Я хочу запросити вас у Англію XIX століття, в 1834 рік, коли був виданий «Закон про бідних» і запроваджувалися благодійні установи для літніх людей та дітей-сиріт. На папері це були установи з цілком пристойними умовами існування. А

як все було насправді? На це питання ми зможемо відповісти, проаналізувавши роман Чарльза Діккенса а «Пригоди Олівера Твіста»

Учень 2

А я хочу запросити вас до України XXI століття. 2005 року в нашій країні прийнятий закон « Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей»

Цей Закон визначає загальні засади соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей, забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, які спрямовані на реалізацію бездомними особами і безпритульними дітьми прав і свобод, передбачених Конституцією.

А що відбувається з безпритульними дітьми насправді? Спробуємо на сьогоднішньому уроці дати відповідь на це запитання.

2. Слово вчителя

Вчитель. Я не відкриваю вам секрету, коли скажу, що все починається з народження, людина, її характер, стиль поведінки формуються в дитинстві. Діккенс вважав, що ставлення суспільства до дитини відбиває боротьбу добра і зла у ньому. Турбота про дітей—риса характеру Діккенса, яка повністю виявилася в його ставленні і до своїх дітей, а їх у письменника було дев'ятеро. Але Діккенс мав велике серце. Як сказав Горький «Ця людина дивовижно опанувала складне мистецтво любові до людей», тому душа його боліла і за чужих дітей.

3. Актуалізація опорних знань

Пригадайте, якою була історія створення роману «Пригоди Олівера Твіста»?

Учень

Роман виник під враженням «Закону про бідних», виданого в Англії в 1834 році. Згідно з ним безробітних, бездомних, жебраків відправляли у спеціальні «робітні» будинки.. Тут їх майже не годували, примушували виконувати важку роботу. У романі письменник розповів правду про ці заклади, що були схожі на тюрми. Особливо важко в цих закладах було дітям-сиротам, і саме про такого хлопчика Олівера Твіста письменник написав роман.

4. Слово вчителя

Про своє ставлення до принижених і знедолених Діккенс писав в одному із листів. Прочитуємо мовою оригіналу:

«Я вірю в бідняків і, наскільки це було в моїх силах, завжди прагнув представити їх перед багатими людьми в найбільш сприятливому світлі й, сподіваюсь, до свого смертного часу боротися за те, щоб умови, в яких вони живуть, були дещо поліпшені і щоб вони отримали можливість стати настільки ж щасливішими і розумнішими».

Аналізуючи ці слова Діккенса, можна зробити висновок, що письменник- великий гуманіст.

Вивчаючи твори світової літератури, ми не раз зустрічались з поняттям «Гуманізм»

Пригадайте, що означає це поняття?

Учні

Гуманізм — визнання людини найвищою цінністю в світі, повага до гідності та розуму людини, право на щастя в житті, вільний вияв природних почуттів і здібностей.

Гуманізм- це ставлення до людини, пройняте турботою про її благо, повагою до її гідності; людяність.

5. Евристична бесіда

Учитель Зараз ми спробуємо довести, спираючись на текст роману «Пригоди Олівера Твіста», що слова з листа письменника, не декларація, а його життєве кредо.

Звернімося до тексту роману.

1. Як автор розповідає про перші роки життя Олівера і за допомогою яких художніх засобів він зображає умови життя цієї дитини?

Учень

Ми знаємо, що в віці восьми чи десяти місяців хлопчика, якому навіть ім'я дали в алфавітному порядку, відправили на «ферму», де за дітьми наглядала леді, яка показала себе «великим філософом», її філософія полягала в тому, що це занадто: витрачати на кожну дитину щодня по сім з половиною пенсів. Так, цього доброго, діти можуть зіпсувати собі шлунки, об'їдаючись. «Добра стара леді» постійно тримала малюків голодними, зовсім не дбала про них, в результаті чого діти або помирили від холоду і голоду, або

попадали в вогонь, або з ними траплялися інші нещасні випадки.
(Зачитати цитату з тексту)

2.Що вразило вас в розповіді про перебування Олівера в робітному домі?

Щастя Олівера полягало в тому, що він не потрапив на роботу до сажотруса, де можна було задихнутися димом у вузькому димоході. Цим самим автор показав цілковиту бездушність і жорстокість наглядачів робітного будинку і членів ради. Вони вважали, що в їхньому закладі живеться аж надто гарно, бо його мешканці мають безкоштовний дах над головою, безкоштовні харчі і при цьому — ніякої роботи.

3.Як жилося Оліверу у трунаря?

4.Чому Олівер втікає до Лондона?

Як бачимо, Олівер зміг витерпіти в робітному будинку все, і життя у трунаря могло б здатися хлопчині не таким вже й поганим, якби не постійні допикання Ное. Саме насмішок над пам'яттю матері, якої Олівер ніколи не бачив і про яку нічого не знав, і не витримувє хлопчик, тікаючи до столиці.

Слово вчителя

2005 року режисер Роман Поланські зняв за мотивами роману Ч.Діккенса художній фільм «Олівер Твіст», де в ролі Олівера знявся актор **Барни Кларк**.

Пропоную вам подивитись фрагмент фільму «Подорож Олівера до Лондона»

Фрагмент фільму Дорога до Лондона.

5.Які почуття викликає у вас Олівер Твіст під час подорожі до Лондона?

Учень 1.

Хлопчик розуміє, що назавжди залишає містя, де йому довелося стільки витерпіти. І єдина людина, з якою Олівер Твіст хоче попрощатися в цю хвилину, — маленький Дік, разом з яким він витримав всі знущання дорослих. Дікове благословення — це єдине, що буде зігрівати Олівера спочатку по дорозі в Лондон, а потім і все життя

Учень 2.

Боляче дивитися на Олівера, який іде зимової пори до великого міста, маючи з собою лише чисту сорочку, панчохи та одне пенні, і якому на шляху зустрічаються такі ж нелюди, як і в робітному будинку. Особливо запам'ятовуються ті, в кареті, які ставляться до хлопчика, як до собачки, примушуючи бігти за каретою, аби заробити півпенні. А дитина не те що бігти, на ногах триматися немає змоги від голоду.

6.Дійшовши до Лондона, Олівер Твіст потрапив до злочинців. Як ви думаєте, чому він довгий час не розумів, в якому середовищі знаходиться?

Ідучи до Лондона, Олівер Твіст пам'ятає почуті від когось слова про те, що в цьому місті жоден розумний хлопець не залишиться бідним, що «в цьому великому місті існують такі способи заробити гроші, про які й уявлення не мають люди, що виросли в провінції». Олівер за свої десять років побачив в житті всього, але він дійсно поважає не має про те, що можна жити крадіжкою. Ніколи в житті він не тільки не бачив злодіїв, а навіть не чув про їх існування.

Слово вчителя

Давайте ще раз звернемось до екранізації роману і переглянемо уривок фільму, де йдеться про перебування Олівера в злочинному світі

Фрагмент фільму

7. Які враження викликав у вас цей уривок?

6. Порівняння тексту літературного твору з твором живопису

Слово вчителя

Дійсно, умови життя дітей, зображені в романі, жахливі.

Душевний внутрішній стан дитини письменник показав словом. Подібна тема хвилювала і художників. Зверніть увагу на картину Перова «Діти, які сплять», написану, до речі, майже одночасно з «Олівером Твістом». На мою думку, це полотно є своєрідною ілюстрацією до роману. Розгляньмо уважно репродукцію. Не будемо зважати на те, що на полотні не одна, а дві дитячі фігурки, зігнуті в глибокому сні, суть не в тому. Подивіться, на чому сплять діти (на ледь розтрушену соломку невмілою дитячою рукою простелене яскраве блаженське дрантя), подивимось на їхні зморені обличчя і втомлені босі ніжки.

Чи не нагадує вам це полотно якийсь епізод з життя Олівера?

Думка І. Ця картина нагадує мені той епізод роману, коли Олівера в його дев'ятий день народження разом з товаришами «добра стара леді» на «фермі» закрила в комірчину з вугіллям, щоб хлопці не казали, що вони голодні.

Думка ІІ. Я вважаю, що це полотно чудово ілюструє епізод, коли Олівер на підході до Лондона, не маючи ніякого даху над головою, змушений ночувати в першому ліпшому закутку

Думка ІІІ. По-моєму, робота Перова може служити ілюстрацією того епізоду роману, який розповідає про Олівера в першу ніч, проведену в робітному домі після повернення з «ферми», коли він разом зі своїми товаришами солодко спить на твердому ліжку, ще не знаючи, яка жорстока доля тут чекає на нього.

Учитель. Як ви вважаєте, чи можемо ми визначити, яка з думок була правильною?

Відповідь. Ні, не можемо. Всі ці думки правильні!

Учитель. Чому?

Відповідь. Бо в житті Олівера було безліч епізодів, які нагадують сюжет картини «Спящие дети».

Учитель. І все ж ми бачимо дві білі плями на передньому плані картини. Що вони означають?

Відповідь

— то кольори надії, кольори виходу із темряви життя.

Учитель. А коли, на вашу думку, настає світлий перелом в житті Олівера?

Світла смуга в житті Олівера починається з того моменту, коли його вирішує забрати до себе містер Бранлоу, аби хлопчик одужав. В ці дні перебування в домі доброго джентльмена дитина кожної хвилини, навіть під час сну, відчуває стільки турботи, уваги до себе, як ніколи в житті. Вперше за десять років хлопчик зрозумів, що комусь він потрібен, що його люблять.

7. Етап філософських роздумів

Учитель

У світогляді Діккенса особливе місце займає «Різдвяна філософія». У якому творі, який ви вже вивчали, знайшла відображення ця філософія?

Учень «Різдвяна пісня в прозі»

Учитель За своєю суттю це філософія добра і зла.

А як розвивається «Різдвяна філософія» в романі «Пригоди Олівера Твіста»?

Учень

«Різдвяна філософія» в романі розкривається на рівні чудесної зустрічі Олівера з містером Бранлоу, яка корінним чином змінює життя хлопця.

Учитель дійсно, автор співчуває своєму герою і тому робить його щасливим, адже він того заслужив стількома роками поневірянь.

8. Робота в парі

Прийом

«Добери епітет»

Оберіть із запропонованих слів ті, які б характеризували гуманізм Діккенса:

Утопічний, дієвий, відсторонений, сумнівний, войовничий, успрошенський, ідилічний. Свій вибір обґрунтуйте.

Відповіді

1.Успрошенський.

Олівер напрочуд добра дитина. В останні години життя Феджіна він приходив до нього разом з містером Браунлоу і просить засудженого до страти злочинця разом з ним прочитати молитву, а коли той не розуміє його, заливаючись сльозами, благає Бога: «О Боже, пробач цьому нещасному!» А в останньому розділі роману ми читаємо про те, що Олівер погоджується з пропозицією містера Браунлоу розділити батьківський спадок порівну з Монксом, хоч він по праву повністю належить хлопчиків.

2.Утопічний. Ми вважаємо, що такий щасливий фінал неможливий у реальному житті.

3.Дієвий. Після публікації роману уряд Англії був змушений створити спеціальну комісію розслідування фактів, наведених у творі.

9. Інтерактивна вправа «Мозковий штурм»

Учитель

Дійсно, в Англії ХІХ ст. роман «Пригоди Олівера Твіста» мав соціальну дієвість. А чи міг би він вплинути на сучасного українського читача. Кому із оточуючих ви б порадили прочитати

цей твір?

Думка 1. Вважаю, що цей роман перш за все треба прочитати мамам, які лишають напризволяще своїх дітей. Нехай стиснеться їхнє серце, коли вони читатимуть про поневіряння малого Олівера, якому так не вистачало найріднішої людини, котра пішла із життя в першу хвилину після його народження.

Думка 2. Цю книгу треба прочитати безпритульним дітям, яких, на жаль, так багато по всьому світу і в наш час. Для них цей роман був би своєрідним талісманом, який би підтримував їхню надію на краще майбутнє.

Думка 3. Нехай би прочитали «Олівера Твіста» всі ті, хто надумав здійснити злочин. Вони б зрозуміли, що рано чи пізно все одно доведеться відповідати перед законом, як Феджину, чи перед власною совістю, як Сайксу.

Думка 4. Твір варто прочитати заможним людям, які інколи не знають, куди гроші діти. А як часто в пресі з'являються оголошення, в яких люди благають про допомогу знедоленим дітям.

10. Презентація учнівського проекту

Учитель

Дійсно, роман висвітлює актуальні проблеми. Група учнів класу працювала над проектом «Сучасні Олівери Твісти». І сьогодні вони готові презентувати нам результати своєї роботи.

Презентація результатів проекту

Наша група працювала над проектом «Сучасні Олівери Твісти», завданням якого було вирішити, чи існують проблеми безпритульності в Україні. Ми, використовуючи матеріали Інтернет і періодичних видань, дослідили, що це дуже болюча проблема нашого суспільства. Ми вирішили узагальнити наше дослідження в документальному фільмі.

Фільм «Безпритульні»

Працюючи над проектом, ми зрозуміли, що безпритульність — одна з найбільших проблем сучасної України. Але є і світлий промінчик у цій доволі похмурій картині сучасності: соціальні дослідження говорять про те, що протягом останнього року кількість безпритульних зменшується.

Ми хочемо подарувати вам проект, у якому ми узагальнили матеріали нашого дослідження. Щиро віримо, що наш проект не залишив вас байдужими. Пам'ятайте: «Чужих дітей не буває»

Учитель

Свої враження від прочитання роману висловила надзвичайно творча учениця, юна талановита художниця Остап'юк Марія, яка створіла свої картини в еклектичному стилі.

IV. Підсумок уроку

Ось і підійшов до завершення наш урок, на якому ви чудово працювали

Оцінювання

Але найважливіше наше досягнення на сьогоднішньому уроці те, що головний герой розчулив наші серця, зробив нас хай на краплину, але гуманнішими. Ніколи не забувайте про те, що ви Люди.

Ти знаєш, що ти — людина?

Ти знаєш про це, чи ні?

Усмішка твоя — єдина,

Мука твоя — єдина,

Очі твої — одні.

Більше тебе не буде,

Завтра на цій землі

Інші ходитимуть люди,

Інші кохатимуть люди —

Добрі, ласкаві і злі.

Сьогодні усе для тебе —

Озера, гаї, степи.

І жити спішити треба,

Кохати спішити треба —

Гляди ж не проспи!

Бо ти на землі — людина,

І хочеш того чи ні —

Усмішка твоя — єдина,

Мука твоя — єдина.

Очі твої — одні.

V. Домашнє завдання

Написати твір-роздум «Всеперемагаюча сила добра» (за романом Ч.Діккенса «Пригоди Олівера Твіста»).

О.КОМАР, учитель світової літертури

Красилівської ЗОШ І-ІІІ ст. №2.

Засудження війни в оповіданні Г.Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...»

Війна залишилася в моїх очах жажливою
машиною отупіння, кривавого отупіння.

Г. Белль

Мета: ознайомити учнів з творчим шляхом німецького письменника Г. Белля; показати антигуманну й протиприродну сутність війни, проаналізувавши оповідання «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...»; розвивати навички переказу прочитаного, зв'язного мовлення, вміння визначати головну думку твору; формувати розуміння протиприродності й антигуманності війни; виховувати повагу до учасників війни.

Обладнання: портрет письменника, виставка його творів; тексти оповідання; репродукції картин П. Пікассо «Генріка», С. Далі «Обличчя війни», «Медєя», «Мармиза Зевса», «Хлопчик, що виймає терня», макет Парфенону, портрети арійців; картки-інформатори, тлумачний словник, таблиці, мелодія, стакан молока.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань і розвитку на їх основі умінь і навичок

ХІД УРОКУ

I Організаційний момент

Звучить мелодія, учень читає вірш
Все починалося з грому небесного,
Такого жорстокого, такого нечесного.
Із ненависного, злісного грому,
Який на світанку вигнав із дому.
І шипить у ставку гаряче залізо,
І полум'я дике шугає над лісом....
І мама мовчазно-бліді, мов стіна...
І тато поволеньки кажуть: «Війна».

II Евокація

Підготовка до сприйняття навчального матеріалу

1. Слово вчителя

- Сьогодні ми починаємо роботу над темою «Література проти війни».

2. Словникова робота

Війна — 1. Організована збройна боротьба між державами, суспільними класами.

2. Стан ворожості між ким-небудь, суперечка, сварка, боротьба.

За період з 3800 р. до н. е. по 2000р. відбулося майже 14557 великих і малих війн, серед них і дві світові, під час яких загинуло від голоду, епідемій, було вбито 3, 6 млрд. людей. Таку ціну заплатило людство за непорозуміння між народами, політичними поглядами, класами. Поети, прозаїки, драматурги написали чимало творів про жорстокість і безглуздість війн. Особливого висвітлення набула найстрашніша за всю історію людства Друга світова війна, яка охопила багато країн світу, тривала 6 років, забрала життя мільйонів людей, обернулася страшною трагедією для тих, хто вижив.

3. Асоціативна розминка

- Які асоціації виникають у вас, коли чуєте слово «війна»?

(Війна - горе, розруха, смерть, голод, каліцтво, сироти, самотність)

Гірку правду про війну розповідають не тільки письменники, поети, а й художники.

Робота з репродукцією картини П. Пікассо «Генріка».

Як ви розумієте те, що зображено на картині?

Якою бачить війну художник?

II Осмислення

Оголошення теми і мети уроку

- Ми сприймаємо війну як тяжку трагедію, випробування, які випали на долю нашого народу. А як ставились до війни самі німці? Відповісти на це запитання нам допоможе оповідання німецького письменника Генріха Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» (Слайд № 1)

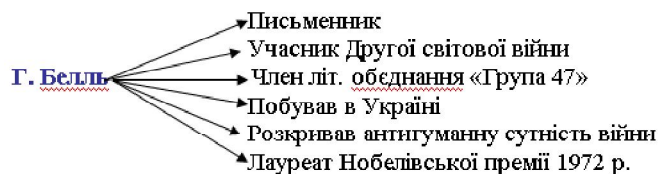
Н
а
ш
і
К
р
а
ш
і
у
р
о
к
и

Запис теми уроку у зошити.

Оголошення мети уроку.

Інтерв'ю з письменником

Ми маємо змогу поспілкуватись з письменником. Спробуйте відчувати себе у ролі репортерів і поставити кілька запитань Г. Беллю. Запитання ставте цікаві, не перебивайте один одного, будьте

толерантними.

(Учні задають питання письменникові)

Виставка книг письменника.

4.Групування

- Спробуємо узагальнити те, що дізналися про письменника.

III Робота над змістом оповідання

1. Робота з епіграфом (зачитують учні)

- Що можна сказати про людину, яка висловила таку думку? (Він пацифіст). Пацифіст – представник ідеології, який стоїть на позиції морального осуду усяких війн і наполягає на необхідності мирного вирішення конфліктів між державами і народами.

- У 1950 р. була надрукована збірка оповідань «Подорожний, коли ти прийдеш у Спа...», в яких автор розповідав про страшну долю свого покоління, про те, що він не може замовчувати злочини фашистів. Це оповідання – пам'ятник трагічному поколінню тих, хто воював.

- Чи нічого вас не здивувало у назві оповідання? (Цитата обірвана)

2. Повідомлення учня про назву оповідання. (Слайд № 2-3)

3. Коментоване читання (поч.. с. 260)

- Назвіть деталі, що свідчать про руйнування, спричинене війною. (Розтрощене вікно, розбита лампочка, рештки скла)

Випереджальне завдання.

Перед вами картки-інформатори, де ви можете познайомитись з інформацією і потім дати відповідь на поставлене питання.

Картка – інформатор

«Медя» – героїня давньогрецької міфології, вважається символом помсти. Закохавшись у Ясона, допомогла аргонавтам здобути золоте руно. Медя втікає з Ясоном. З часом Ясон закохується у Креусу. З помсти Медя вбила суперницю, її батька, а також своїх дітей від Ясона.

«Хлопчик, що виймає терня» – бронзова статуя 5 ст. до н. е. За легендою, присвячена спартанському хлопчику, що вигравав змагання з бігу, незважаючи на гостре терня з аканти в нозі.

Грецький гоп літ – представник важко озброєної піхоти – головної сили афінського війська. До цього війська зараховували людей середнього статку, які могли купити для себе обладунків.

Курфюрсти – князі, за якими було закріплено право вибирати імператора зі свого середовища.

Фрідріх Вільгельм Бранденбурзький – організатор регулярної армії.

Старий Фріц – прусський кайзер Фрідріх II на прізвище Великий - вимуштрував найману армію, використовував її для загарбницьких війн.

Адольф Гітлер – голова фашистської націонал-соціалістичної партії. Вся його політика була спрямована на підготовку до нової війни, під час якої Німеччина встановила б світове панування.

Гай Юлій Цезар – римський полководець. Підкорив Галлію, Єгипет, Понтійське царство, Іспанію. Після кожної перемоги влаштовував різноманітні видовища.

Марк Тулій Цицерон – римський адвокат, здобув популярність завдяки демократичним промовам та різним обіцянкам, які давав народам.

Марк Аврелій – римський імператор, гарний полководець.

Здійснив низку загарбницьких війн.

Фрідріх Ніцше – німецький філософ. Його пророцтва, ідеї про «надлюдину» були використані ідеологами нацизму. Ніцше наділив цього індивіда «надлюдиною», зневажливо жорстокістю до слабких, байдужістю до тих, які страждають.

Гермесова колона – символ бога Гермеса. Встановлювалась на шляхах з Афін із зазначенням відстані. Багатозначний бог: покровитель шкіл та гімназій для хлопчиків (палестр)

Мармиза Зевса – головного бога у давньогрецькій міфології: скинув у тартар свого батька Кроноса, став володарем людей і світу.

Парфенон – храм Афін на Акрополі в Афінах. Афіна – богиня війни й перемоги, а також богиня мудрості.

Краєвид Того. Того – країна в Західній Африці. На поч. 20 ст. стала колонією Німеччини.

Слід від хреста.

Із приходом фашистів до влади було закрито більшість римокатолицьких шкіл, учні ходили до державних, де виховувався дух арійства. Певна річ, що Бог не потрібен, коли виховується жорстокість, агресія, бажання помсти.

Золотий хрест – нагорода за мужність, хоробрість у Німеччині. Лавровий вінок – нагорода переможцям у Стародавньому Римі.

Запитання:

- Що об'єднує усі ці визначні особистості та предмети?

4. «Колаж» (уявна екскурсія «Мене понесли сходами...» до слів «Я не хотів більше нічого бачити» (Проводить учениця). (Слайд № 4-19)

Після екскурсії учні дають відповіді на запитання картки-інформатора

(Усі вони, хто згаданий у картці-інформаторі, так чи інакше причетні до війни. Відчувається дух агресії, війни.)

5.Переказ тексту.

Перекажіть епізод, який вас найбільше вразив.

6. Бесіда з елементами коментованого читання

- Від чийого імені ведеться розповідь? (Від імені головного героя)

- Чому герой не має імені? (Бо автор створює узагальнений портрет молодих німецьких хлопців, яких змусили йти на війну).

- Чи є в тексті його портрет? (У тексті відсутні ім'я героя, його портрет, читач нічого не дізнається про його риси характеру. Автор не випадково використовує цей прийом. Він створює узагальнений портрет молодих німецьких хлопців, яких змусили йти на війну. У цьому полягає трагедія цілого покоління)

- Що відомо про героя? (Три місяці тому він ще навчався в гімназії, а потім його забрали на фронт. А повернувся тяжкопораненим)

- Яке, на вашу думку, значення має ця деталь? (Герой майже дитина, але тих, хто розпочав цю війну, це не цікавить. Їм потрібні лише солдати).

Творча робота.

Спостереження за психологічним станом юнака.

- Як герой сприймає фразу «Мерців сюди, а решту сходами нагору»? (Він ще живий)

- Де знаходився герой? (У своїй гімназії)

- Як герой поступово впізнає свою гімназію? (Таблички, картини, краєвид Того, зала малювання)

- Чому герой наполегливо відганяє думку, що він знаходиться у своїй гімназії? (Бо школа пов'язується із приємними дитячими спогадами. Це те місце, де вчаться дружити, міркувати, школа - друга домівка.

Йому не хочеться, щоб домівка перетворювалась на шпиталь)

- Як юнак переносить біль? (Кричить – так легше. В машині було кепсько, а в гімназії – легше)

- Що здивувало героя? (Те, що зала малювання перетворена на операційну)

- Який урок найбільше не любив герой? (Малювання, бо у нього ніколи не виходило намалювати правильно вази, написати шрифти)

- Чи залишилось у нього це почуття зараз? (Ні, він не має сили ненавидіти. Здається, що він у якійсь порожнечі).

Зачитайте фразу «Я знов заплющив очі й подумав...». Як ви її розумієте?

- Чому школу, яка мала стати йому рідною домівкою, він не може впізнати? (Мирне життя здається героєві таким далеким, нереальним. Він відчуває себе мертвим у цьому світі. Поступово розсіюються ілюзії німецької пропаганди щодо непереможного німецького солдата).

- Яка деталь стала вирішальною у процесі впізнання гімназії? (Недописана фраза)

«Мікрофон»

- Чому фраза недописана? (Обірвана, як і життя героя).

- Кого впізнав юнак в пожежників? (Шкільного сторожа Біргерела)
Зачитайте, яким побачив себе герой в операційній?

- Що має означати ось ця річ? (На столі стакан молока)

- Яка роль останньої фрази? (Герой просить молока. Це ще раз підкреслює, що він був майже дитиною)

- Який психологічний стан героя? (Почувається розбитим морально)

- Як автор ставиться до героя? (Співчуває)

- Як ми повинні ставитись до людей, кому війна знівечила тіло і душу?

Презентація картини С. Далі «Обличчя війни»

- Які деталі картини викликають страх?

Дослідницька робота (в парах)

«Створення обличчя війни в оповіданні»

Візьміть свого товариша за руку – це ваша пара.

Відшукуємо приклади «Обличчя війни» в тексті.

10. Робота в парах.

- Візьміть свого товариша за руку – це ваша пара.

Відшукуємо приклади «Обличчя війни» в тексті.

IV. Релаксація

Визначте головну думку твору (Війна антигуманна і протиприродна. Автор засуджує її як явище, що несе смерть)

Створення сенканів (в групах)

Війна

Солдат

Страшна, антигуманна

Молодий, недосвідчений

Руйнує, вбиває, знищує.

Воює, страждає, розчаровується

Сіє смерть у світі

Шкодує за щасливим дитинством

Трагедія

Дитина

4. «Віночок побажань» (У колі, беручись за руки, посміхаючись один одному, висловіть побажання одним словом, реплікою)

- Відголоски війни ми й досі відчуваємо. Тому нам слід пам'ятати про те, що молоді життя були принесені в жертву заради нашого спокою і щастя.

5. Оцінювання результатів.

Закінчити речення

- Сьогодні я дізнався, що...

- Сьогодні мене вразило, що...

- Найбільше на уроці мені сподобалась робота....

-Я вважаю, що заслуговую оцінки....

V. Домашнє завдання (на вибір)

Переказувати близько до тексту оповідання;

Написати листа герою;

Намалювати ілюстрації і захищати їх;

Підготувати повідомлення про Спарту, спартанське виховання.

Л.НАДОЛИНСЬКА, учитель Росоловецької ЗОШ.

Де дружба і кмітливість, там і перемога. Позакласне читання. Брати Я. та В. Грімм. Казка «Бременські музиканти»

Мета. Ознайомити учнів з казкою братів Грімм, вчити визначати послідовність подій у творі, розвивати навички самостійного читання, висловлення суджень про прочитане, виховувати почуття дружби та взаємодопомоги, прищеплювати любов до книги, допитливість, прагнення до пізнання.

Обладнання: виставка книжок, ілюстрації до твору, аудіозапис.

Тип уроку. Бесіда з позакласного читання.

Прочитай мене...

Оксана Забужко

ЗМІСТ УРОКУ

I. Організація класу.

Продзвенів уже дзвінок

Починається урок

Він незвичний і цікавий,

Гості до нас завітали

Повернемось обличчям до гостей

І лагідно промовим «Добрий день!»

- Всі готові до уроку?

- Так

Щоб урок пройшов не марно,

Треба сісти рівно й гарно,

То ж і ми часу не гаймо,

Працювати починаймо.

II. Активізація опорних знань.

Діти! Давайте згадаємо, у яких країнах світу ви побували, вивчаючи народні казки? (Індія, Японія, Китай, Аравія, Німеччина).

- А сьогодні казка запрошує нас знову у самий центр Європи, де на берегах Ельби та Рейну розташувалася відома своїми мальовничими красвидами Німеччина. А місто Бремен зустрічає гостей скульптурами великих і маленьких осликів.

- А подорожувати ми будемо разом з однією незвичайною музичною групою (Музика).

Увага, якщо ви відгадаєте загадки, то зрозумієте, хто ж є учасниками цієї музичної групи.

Ой великий упертюх

Цей сіренький клаповух,

Кличе «і - я» до ясел,

Називається...(Осел)

Вдень мовчить, вночі гавчить,

Хто до господаря іде,

Знати дає. (Пес)

Має вуха, темний хвіст

І дуже дивну звичку:

Спершу добре він поїсть,

Потім вмие личко (Кіт)

Що за птах стоїть в лозі

На оранжевій нозі?

В голубім блакитнім небі

Майорить червоний гребінь.

Відчайдух і забіяка.

Як же звати цього птаха? (Півень)

- Хто здогадався, як називається ця група

(Бременські музиканти)

- Пропоную всім взяти ручки, усміхнутися один одному, і записати у зошити сьогоднішню дату.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Наша подорож у казку продовжується.

Діти! За допомогою малюнка передайте сюжет казки.

(переказ казки за малюнком)

2. Поділіть казку на 3 частини.

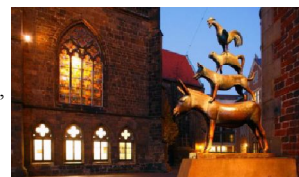
Доберіть заголовки.

Зустріч звірів.

Перемога над розбійниками.

Дружба і кмітливість перемогли.

3. Робота над усвідомленням казки.

- Хто були бременські музиканти?
(звірі: осел, пес, кіт і півень)
Чому їх називали бременськими?
(тому, що вони пішли до Бремену і стали музикантами)
Що вам відомо про місто Бремен?
(розповідь учителя географії)
- Кого зустріли звірі у лісі?

(розбійників)
- Який план здійснили музиканти?
(вигнали розбійників)
- Чому їм це вдалося?
(вони були дружні та кмітливі)
- А чому всі тварини охоче погодилися з пропозицією осла?
(він знайшов вихід із скрутного становища)

4. Літературна вікторина «Так – Ні»

- Довго тягав осел мішки з борошном і от нарешті помолодів. (Ні)
- А потім подумав! «Піду в Дрезден і стану там музикантом». (Ні)
- По дорозі йому зустрівся мисливський собака. (Так)
- Пішли вони разом і зустріли kota. (Так)
- Проходячи повз двір, бачать сидить на воротах півень і дрімає. (Ні)
- Пішли друзі на вогник. На галявині будинок стоїть, за столом сидять велетні. (Ні)
- Злякалися розбійники і втекли в село. (Ні)
- Розлютився кіт, дряпнув розбійника хвостом, собака вхопив його за руку, осел рогом брикнув. (Ні)
- І пішли розбійники з цього лісу назавжди. (Так)
- А бременські музиканти залишилися жити в їхньому будинку. (Так)

IV. Удосконалення техніки читання

а) Вибіркове читання

- Знайдіть та прочитайте, чому осел став музикантом?
- Де зупинилися звірі на ночівлю по дорозі у Бремен?
- Куди вони потрапили, побачивши світло?
- Що придумали звірі для того, щоб прогнати розбійників?

б) Пошукова робота

Пригадайте епізоди, у яких є такі предмети, істоти!
млин – довго працював осел на млині
мисливський собака – лежить на дорозі мисливський собака, язика висолопив і тяжко дихає
кіт – сидить на дорозі сумний кіт
кукуріку – кричить на все горло півень
будинок – на галявині стоїть будинок, за столом сидять розбійники
скіпка – ткнув розбійник у вогник скіпку
біда – у будинку оселилися велетні
бременські музиканти – усі разом зажили у будинку розбійників
Фізкультхвилинка

Працювати перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо вправу починати!
Руки вгору, руки вниз
І легесенько пригнісь.
Раз – присіли, другий – встали.
Всі за парту посадили.

в) літературний диктант

- Як називалося місто, до якого йшли музиканти?
- Дійова особа, яка першою з'явилася у казці?
- Куди прийшли звірі ввечері?
- Головний розбійник.
- Доповни прислів'я: «Вірний ... - то найбільший скарб».
- Що допомогло звірам отримати перемогу над розбійниками?

г) робота над образами героїв твору
Розгляньте ілюстрацію. Чи впізнали ви героя? Схарактеризуйте кожного персонажа.
Осел – старий, безсилий, працьовитий, витривалий, сміливий, рішучий, товариський.
Собака – старий, стомлений, сміливий, кмітливий, товариський.
Кіт – невеселий, беззубий, голодний, жалісний, кмітливий,

дружелюбний, відважний.

Півень – нещасний, голосистий, гребенястий, товариський, сміливий.

д) підбір прислів'їв за змістом до казки.

Чого собі не зичиш, і другому не бажай.

В лиху годину знайдеш вірну людину.

Вірний друг – то найбільший скарб.

Друга шукай – а знайдеш – тримай.

Дружба та братство дорожче багатства.

Поміч у свій час, як дощ у посуху.

е) пам'ятка читача

Я сподіваюся, що цю казку ви зрозуміли, оцінили і отримали насолоду від її читання.

е) тести

за казкою братів Грім «Бременські музиканти»

1. Казка «Бременські музиканти» належить перу:

- братів Грім
- Олександру Пушкіну
- Шарлю Перро
- Герої казки «Бременські музиканти»
- мавпа, собака, кіт
- кіт, півень, ведмідь
- осел, собака, кіт, півень
- Тваринки йшли у місто
- Дрезден
- Бремен
- Лейпциг

4. На нічліг вони зупинилися у:

- у селі
- у місті
- у лісі
- У будинку на галявині жили:

- мисливці;
- розбійники;
- лісоруби;
- Що допомогло звірам перемогти розбійників?
- музика;
- дружба і кмітливість;
- нічна темрява
- Твір «Бременські музиканти» належить до жанру:

- прислів'я
- повість
- казка

V. Підсумок уроку

1. Відповіді на запитання:

- Чим схожі долі бременських музикантів?

(Іх скривдили господарі, звірі були змушені піти від них)

- Що допомогло звірам перемогти розбійників?

(Дружба і кмітливість)

- Чому навчила вас ця казка

(Підтримувати друзів, не кидати їх у біді, знаходити вихід із скрутного становища)

VI. Оцінювання

1. Гра «Чи правда, що...»

2. казка – це жанр фольклору?

3. у казках завжди перемагає неправда і зло?

4. казки навчають нас мудрості?

5. народна казка не відрізняється від літературної?

6. учні 5 класу активно попрацювали на уроці і одержали високі бали?

VII. Домашнє завдання

Кожна казка колись закінчується. Розповідь про добрих і товариських музикантів має щасливий кінець. Брати Грім навчають нас бути добрими і милосердними, вірними і наполегливими, сміливими. А ще – вірити у велику силу добра, яке завжди перемагає.

Тож, маючи певний досвід, взявши з собою відповідне спорядження – а ним сьогодні будуть ваші знання, розум, кмітливість, бажання перемогти, ми можемо вирушати у країні літературної казки. І на закінчення звертаюся до вас діти словами Оксани Забужко «Прочитай мене».

Прочитати казку Г. К. Андерсена «Снігова королева». Намалювати ілюстрацію до казки.

Діти! Давайте жити дружно (пісня про дружбу)

Н.ШЕВЧУК, учитель Кошелівської ЗОШ І-ІІІ ст.

Районний методичний кабінет Управління освіти, молоді та спорту Красилівської райдержадміністрації

Вісник

МЕТОДИСТА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Н.ГЛУЩУК, завідувач райметодкабінету.

В.СИНЮК, заступник директора Антонінської ЗОШ.

Л.КАРНАУХ, методист райметодкабінету.

Інформаційно - методичний вісник, №10 (11), жовтень, 2014р.